

HERTOG
POST®

's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

VAN DIETEN

POSTZEGELVEILINGEN BV

Sinds 1886

- Elk voor- en najaar organiseren wij een veiling met een kwaliteitsaanbod betere zegels en series, goede verzamelingen en complete nalatenschappen.
- Voor deze veilingen vragen wij doorlopend goed materiaal!
- Als Register makelaar-taxateurs verzorgen wij expertises voor verzekering en successie.

Als service bieden wij:

- De veilingcatalogus op onze website met zoekfunctie,
- De mogelijkheid om live online te bieden tijdens de veiling

Van Dieten Postzegelveilingen bv
www.vandieten.nl

Roermond, Bakkerstraat 22, 6041 JR, Nederland
T: +31 (0)475 - 563 500 • F: +31(0)475 330 829
Den Haag, Parkstraat 20 (gebouw Parkhage),
2514 JK, Nederland
T:+31(0)70 365 3817 , info@vandieten.nl

info@vandieten.nl • www.vandieten.nl

HERTOGPOST

elke 1e zaterdagmorgen van de maand in 2025

ansichtkaarten en postzegelbeurs

gratis entree en parkeren

Zaal open van 9:00u t/m 12:30u

Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel - Helftheuvelpassage 115 - 's-Hertogenbosch

2025

maandelijkse

leden bijeenkomsten

's-Hertogenbossche

Filatelistenvereniging

elke 4e donderdagavond

zaal open vanaf 19:00u

Sociaal Cultureel Centrum

De Helftheuvel

Helftheuvelpassage 115

's-Hertogenbosch

Wij houden voor u maandelijks een online veiling met hierin opgenomen, diverse betere en zeer goede nummers van Nederland, Overzeese Rijksdelen en buitenland.

Tevens hebben we steeds een ruime sortering in goede verzamelingen wereld en restpartijen in dozen, kistjes, etc.

Ook U kunt op onze maandelijkse veiling meebieden!

Kijk voor meer informatie op onze website.

Kerver 10

5521 DB Eersel

Tel: 0497-512057

Fax: 0497-516605

info@bpvveiling.nl

www.bpvveiling.nl

HERTOGPOST AUGUSTUS 2025

Maandblad van de 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging

36^e jaargang nummer 7

Geachte leden,

Hierbij nodigen wij u uit voor de ledenavond op donderdag 28 augustus a.s. in zaal 1 van sociaal cultureel centrum 'De Helftheuvel', Helftheuvelpassage 115, 5224 AC te 's-Hertogenbosch. Aanvang 20.00 uur.

Agenda ledenavond 28 augustus 2025

1. Opening, verslag 26 juni j.l., ingekomen stukken en mededelingen
2. 'Terug ter bijfrankering', PPP-tje door Huber van Werkhoven
3. **WILDE VEILING** (Reglement zie pag. 4)
4. Rondvraag
5. Sluiting

In deze Hertogpost o.m.:

- ❖ KLM's eerste restauratievliegtuig, 1932
- ❖ Een zegel, een verhaal (8)
- ❖ De Nieuwe Waterweg, schepping van Pieter Caland (1)
- ❖ 'Ongeldige' frankeringen (2)
- ❖ Speciaal voor Nederlands-Indië verzamelaars

Nog maar twee en een halve maand. Dan vieren we het 95-jarig bestaan van onze vereniging met de HERTOGPST tentoonstelling/beurs in de Maaspoorthal. De tijd begint dus te dringen om ons daarop voor te bereiden. Genieten van de voorpret: een prettige spanning.

Wanneer het augustusnummer van dit blad bij u in de brievenbus valt, is dat mogelijk het signaal wat spullen bij elkaar te zoeken om aan de man te brengen bij de Wilde Veiling waarmee we traditioneel het nieuwe postzegelseizoen starten.

Allen een goed filatelistisch jaar gewenst!

VERSLAG VAN DE LEDENAVOND VAN 26 JUNI 2025

1. Opening, verslag 22 mei jl., ingekomen stukken en mededelingen

Ter opening heette de voorzitter de aanwezigen welkom. In het bijzonder dhr. Lambert van den Merkhof, die vorige maand zijn 100ste verjaardag vierde. Naast zijn wekelijkse biljartspelletje is de heer Van den Merkhof nog steeds actief bezig met zijn postzegelverzameling. Voor de vereniging was hij in het verleden verantwoordelijk voor de ledenadministratie en de rondzending. Lambert van den Merkhof woont tegenwoordig in Kerkdriel en is nog altijd goed gezond, al laat het gehoor het soms afweten. Onlangs wijdde het Brabants Dagblad bijna een volledige pagina aan zijn levensgeschiedenis. 'Fijn dat we hem vanavond weer in ons midden hebben.' Peter Teurlings greep de gelegenheid aan de jubilaris in het zonnetje te zetten en overhandigde hem een mooie fles wijn.

Afgemeld voor deze avond hebben zich de leden Han de Bruin, moeder en zoon Van den Berg, W. van Dinther, L. Gerritsen C. Pulles en J. Zwartepoorte.

**'s-Hertogenbossche Filatelistenvereniging opgericht 8 oktober 1930
Inschrijving Kamer van Koophandel Oost-Brabant, nummer 40216509**

**Secretaris Han de Bruin, De Woerd 1, 5397 AL Lith
E-mail: secretaris@hertogpost.nl**

**Redacteur Hertogpost Huber van Werkhoven: tel. 073 – 613 24 38
E-mail: redactie@hertogpost.nl**

**ING rek.nr. NL76 INGB 0001 0779 71
t. n. v. 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging
de jaarcontributie bedraagt in 2025 binnen Nederland € 50,-**

**Nieuwtjesdienst E-mail: nieuwtjesdienst@hertogpost.nl
Commissie Nalatenschappen E-mail: veiling@hertogpost.nl
Bibliothecaris E-mail: bibliotheek@hertogpost.nl
Website: www.hertogpost.nl E-mail: info@hertogpost.nl**

**Copyright: © 2025 Maandblad Hertogpost
Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van auteur en uitgever
mogen geen artikelen en afbeeldingen worden overgenomen.**

Het verslag van de ledenavond van 22 mei werd ongewijzigd goedgekeurd. De voorzitter deelde mee dat thans 140 à 150 kaders zijn aangemeld voor de Hertogpost tentoonstelling in november a.s. Ook zullen diverse handelaren present zijn voor de beurs. Peter Teurlings nodigde de leden uit te assisteren bij de inrichting en afbouw van het evenement. Vanaf vandaag kunt u zich bij hem aanmelden.

2. 'Een gewoon stempel op emissie 1869: Rijkswapen', lezing door Marc Snoeren

Halffrond-francostempel

FRANCO takjestempel

In de loop van 20 jaar heeft Marc Snoeren een inventarisatie gemaakt van Rijkswapenpostzegels, althans indien afgestempeld met het halffrond-francostempel. De wapenzegels hebben een lage nominale waarde en waren speciaal bedoeld voor het frankeren van drukwerk. Ze werden uitgegeven in 1869. Al eerder werd aan postkantoren het zgn. FRANCO takjestempel uitgereikt, dat speciaal bedoeld was voor de afstempeling van drukwerk. Om verschillende redenen bleef men in de late jaren '60 en vroege jaren '70 op het postkantoor ook nog wel het oudere halffrond-francostempel gebruiken. Maar wapenzegels voorzien van dit halffrond-francostempel zijn schaars tot zeldzaam. Deze zijn het onderwerp van de bijzondere studie die Marc Snoeren heeft gemaakt.

In zijn lezing vertelde hij hier over en liet voorbeelden zien van wapenzegels afkomstig uit diverse plaatsen. Aardige bijzonderheid is dat de jaarcijfers 186 van de halffrondstempels vast waren en dat slechts het vierde cijfer variabel was. Wilde men toch het stempel nog gebruiken in 1870, dan moest er worden geïmproviseerd. Marc kon ook hiervan voorbeelden tonen.

Op de vraag of Marc ook poststukken met de aldus afgestempelde wapenzegels verzamelt, luidde het antwoord dat deze nog veel zeldzamer zijn dan de losse postzegels. Meer dan tien heeft hij er niet. Van drukwerk bleef immers relatief weinig bewaard. Vaak verdween het (anders dan in het geval van brieven) meteen in de prullenbak.

Tot slot vroeg Marc zijn toehoorders in hun verzameling eens na te gaan of daar misschien zo'n bijzonder afgestempeld wapenzegeltje schuilgaat. Hij zou er voor zijn inventarisatie graag een scan van willen maken.

3. Verkoop Veilingmeester Cees Pulles was deze avond niet aanwezig. Peter Teurlings nam diens taak waar. Het was een goede veiling. Bijna alles werd verkocht, het woordje 'retour' viel nauwelijks. Een heel goede klant dit keer was 'Koper Anton'.

4. Rondvraag en 5. Sluiting Van de rondvraag werd geen gebruik gemaakt. De voorzitter wenste ieder een fijne vakantie. Zaterdag 5 juli is er nog de Instuif. Daarna is het rustig bij de vereniging, tot de Wilde Veiling op donderdag 28 augustus a.s.

Huber van Werkhoven, 2^e secretaris

Ieder lid van de vereniging kan kavels aanbieden voor de Wilde Veiling.

- De aanbieder koopt ad 25 cent per kavel twee identieke nummerstickers.
- De aanbieder dient zelf bij te houden welke van zijn of haar kavels zijn verkocht.
- De inzet van de kavels is een euro. Per bod is de verhoging 50 cent. Boven € 10,- stijgen de biedingen met een euro.
- Er wordt geen provisie berekend.
- De aanbieder houdt zijn kavels bij zich totdat hij aanwijzing krijgt waar hij zijn kavels ter inzage kan inleveren.
- De veiling gaat in blokken van ten minste 100 kavels.
- Het aantal kavels is maximaal 400.
- Elke aanbieder kan per blok van 100 kavels ten hoogste 25 kavels inbrengen.
- Gedurende de pauzes tussen de blokken kunnen de kavels van het nieuwe blok worden bezichtigd.
- Nadat alle blokken zijn geveild,
 - rekenen kopers de gekochte kavels af en halen deze op
 - halen aanbieders de niet verkochte kavels weer op tegen inlevering van de betreffende nummersticker
 - wordt afgerekend met de aanbieders.
- Kavels kunnen alleen worden ingeleverd tijdens de avondbijeenkomst zelf.
- In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist de veilingmeester.

Dringend verzoek aan de verkopers de kavels in te leveren vóór 19.30 uur, zodat op tijd en met opgeruimde tafels de verkoop kan beginnen.

***DE VERKOOP VAN NUMMERSTICKERS ZAL
DAAROM STOPPEN OM 19.30 UUR.***

N.B. Bij het bekijken van kavels s.v.p. pincet gebruiken.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT

De **volgende ledenavond** van de vereniging is op donderdag 25 september a.s. om 20 uur in scc De Helftheuvel. Zaal 1 is om 19 uur open.

De **volgende postzegelinstituif/ruilbeurs** is op zaterdag 6 september a.s. van 9.00 tot 12.30 uur in scc De Helftheuvel. U kunt de kavels inzien van de verkoping op 25 september en niet-verkochte kavels van vorige verkopingen alsnog kopen. En er is tevens aanbod van postzegels, poststukken en prentbriefkaarten.

Op zaterdag 20 september a.s. vindt in de **Expo Houten** weer een grote internationale Munten en Papiergeldbeurs gecombineerd met een beurs voor Filatelie met Prentbriefkaarten plaats. Adres: Meidoornkade 24, 3992AE Houten. Info: wbevenementen.eu.

De **Antwerpfila** vindt plaats op 3 en 4 oktober a.s. in de Antwerp Expo, Jan van Rijswijcklaan 191 Antwerpen. Info: antwerpfila.be.

In de Veluwehal te Barneveld, Nieuwe Markt 6, vindt op 24 en 25 oktober a.s. de **Postex** plaats. Info: postex.nl

Ter gelegenheid van het 95-jarig jubileum van onze vereniging vindt in de Maaspoort op 14 en 15 november a.s. de **HERTOGPOST** tentoonstelling en beurs plaats. Het evenement is volgeboekt zowel voor exposanten als voor handelaren.

Om alvast te noteren: **FILAFAIR 2026** op 13 en 14 maart 2026 in Sportcomplex Maaspoort te's-Hertogenbosch.

De **'Contactgroep Frankrijk Verzamelaars'** oftewel CVF Marianne, laat weten dat op zaterdag 27 september 2025 vanaf 10u een openbare bijeenkomst plaatsvindt. Er zijn mogelijkheden voor het leggen van contacten, het stellen van vragen, het ruilen dan wel kopen van zegels etc.

Iedere belangstellende krijgt een filatelistisch presentje bij binnenkomst.

Rond 13u15 gaat Edwin Voerman vertellen over een collectie met Sage postzegels inclusief technische achtergronden, afstempelingen en buslichtingen.

Hierbij is ieder met belangstelling voor Frankrijk en koloniën, zijn vele mooie postzegels en andere filatelistische zaken, van harte uitgenodigd.

Locatie: H.F. Witte Centrum, Henri Dunantplein 4, De Bilt.

De vereniging is ook actief op Instagram: #cfvmarianne en via de website www.cfv-marianne.nl.

-o-o-o-

KLM'S EERSTE RESTAURATIEVLIEGTUIG, 1932

door Hans Kremer

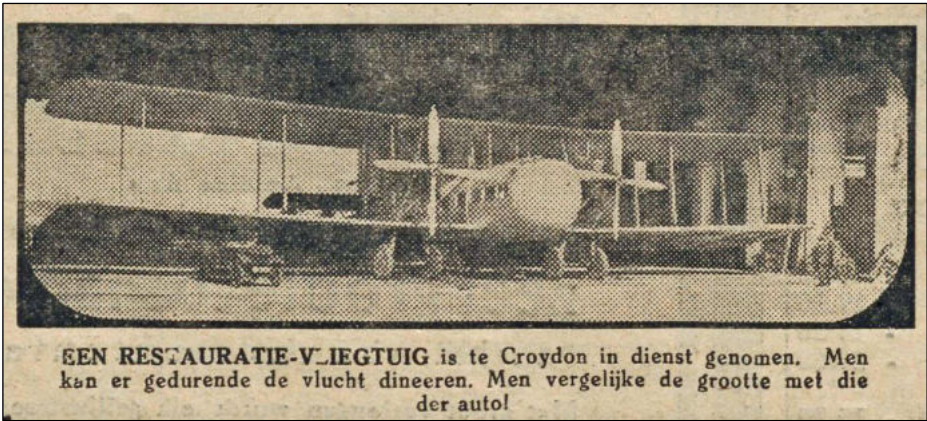
Toen ik de hieronder getoonde ansichtkaart zag, viel me het stempel **K.L.M. RESTAURATIE-VLIEGTUIG** op.

Deze ansichtkaart werd geschreven op 12 augustus 1939 aan boord een KLM DC-3 onderweg van Berlijn naar Londen, met een tussenstop in Amsterdam. De schrijver was een employee van de Permutit Maatschappij in de V.S. Ik was niet bekend met zo'n stempel en besloot op delpher.nl te kijken om te zien of er iets over KLM restauratievliegtuigen in de kranten had gestaan.

12 Augustus 1939,
Voor- en achterkant
van de ansichtkaart
verstuurd aan boord
een DC-3 tussen
Berlijn en Londen
met tussenstop op
Schiphol.

Het eerste bericht dat ik vond over een restauratievliegtuig kwam uit Croydon, Engeland d.d. 10 oktober 1925. Het betrof een vrij groot vliegtuig zo te zien

Het duurde nog zeven jaar voor de KLM besloot ook zo'n restauratievliegtuig in de dienst op te nemen.

De Telegraaf 27-10-1932

HET EERSTE VLIEGEND RESTAURANT

Nieuwe inrichting van de „Ekster“.- Lunchen tijdens de vlucht

In een der groote hangars van het vliegveld Waalhaven is de Technische Dienst van de K.L.M. thans druk bezig met het verbouwen van de „Ekster“ van Indie-vliegtuig tot vliegend restaurant – het eerste restauratietoestel, dat op een Nederlandsche lijn zal dienst doen – en het aanbrengen van technische nieuwigheden.

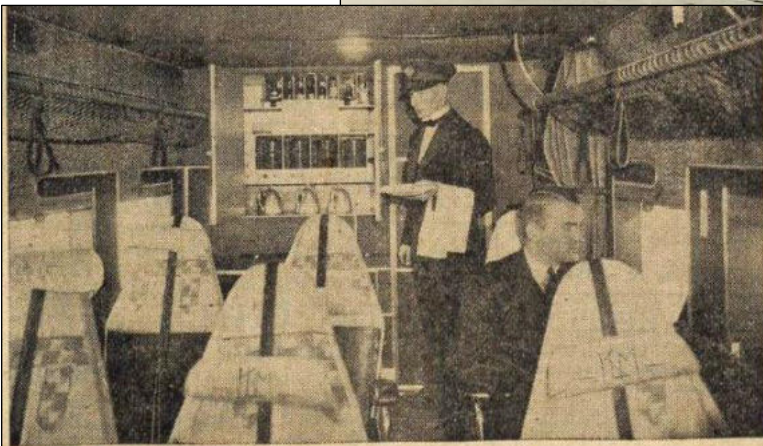
De „Ekster“ is een der vijf groote Fokker F Xll's. die tot dusver gebruikt werden op de Amsterdam-Batavia-route, doch thans geleidelijk door grootere en snellere machines vervangen worden.

De geheele speciale inrichting voor de Indië-lijn is uit de machine verwijderd, en een geheel nieuwe inrichting, in het bijzonder berekend op de nieuwe bestemming van de „Ekster“ in de dienst op de lijn Amsterdam- Malmö wordt aangebracht. Het toestel bood oorspronkelijk plaats aan vijftien/zestien passagiers. Dit aantal is door de inrichting als restauratie-vliegtuig, die vrij veel ruimte inneemt, verminderd tot twaalf. Achter in de cabine, tegen de begage-ruimte aan, is een beknopt, doch uiterst praktisch ingericht buffet ingebouwd. Daar heeft de steward alle gelegenheid voor de passagiers een uitgebreide koude lunch samen te stellen. Een volmaakt vliegend restaurant wordt de „Ekster“ nog niet: men kan er nog geen warme spijzen verkrijgen noch bereiden. Warme dranken als koffie, thee en bouillon kunnen echter wel geserveerd worden; die worden in thermosflesschen medegenomen. Overigens is de accommodatie voor de passagiers belangrijk verbeterd. Er zijn nieuwe, moderne stalen stoelen met leeren zittingen en rugkussens

aangebracht. Aan de achterzijde van de rugleuningen bevinden zich klaptafeltjes, voorzien van glazen houders, welke tafeltjes tijdens de lunch gebruikt worden. De tussenruimte tuschen de stoelen is bij de nieuwe inrichting grooter dan bij de andere toestellen: men kan na gebruik de tafeltjes neerklappen en heeft dan een ruime en gemakkelijke zitplaats.

De afzender van de briefkaart schreef: 'Berlin to London / 10,000 feet over Germany -- this is the only way to travel!'

Deze ansichtkaarten werden hoogstwaarschijnlijk aan alle passagiers aan boord van deze vlucht overhandigd. In Amsterdam (tijdens de tussenstop) werd de ansichtkaart in de reguliere poststroom naar de VS opgenomen, nadat KLM haar rode (Francotyp) frankeerstempel van 07½ cent van Amsterdam-Schiphol had aangebracht om het vereiste buitenlandse porto te betalen. De dagelijkse vluchten tussen Amsterdam en Berlijn stopten kort na de verzending van deze kaart, toen Duitsland op 1 september 1939 Polen binnenviel.

HET FOKKERVLEGTUIG F XII „EKSTER“ van de K.L.M. is ingericht tot restauratievliegtuig. — Een hofmeester zal aan boord lunches en ververschingen serveeren en geheel ten dienste van de reizigers staan. — Een interieurfoto van het eerste restauratievliegtuig.

De Fokker F.XII Ekster (PH-AIE) en het restauratie interieur.

Een andere briefkaart werd 'gepost' aan boord van een KLM-vlucht naar Berlijn op 18 juni 1937.

In Berlijn werd het poststempel Berlin-Zentralflughafen aangebracht op de Duitse postzegel van 15 pfennig.

De afzender schrijft o.m.: 'Hinter Hannover 18.6.37 / L. Grete, Diese Karte wurde uns gegeben. Kann ohne Briefmarke versandt werden.'

Blanco 'restauratie-vliegtuig' briefkaart.

Ref: www.delpher.nl

EEN ZEGEL, EEN VERHAAL (8)

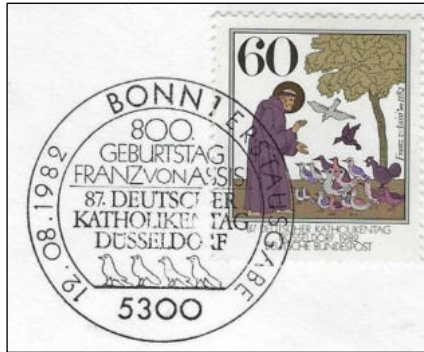
door Franc Rossi

Dat ik deze zegel heb gekozen komt omdat Franciscus mijn eerste doopnaam is. Wat wist ik eigenlijk van mijn patroonheilige? Franciscus was begaan met de schepping en het bekendste verhaal is wel zijn preek voor de vogels. Als geboeid bleef een groep vogels naar hem luisteren, en ze vlogen pas op toen hij helemaal klaar was met zijn verhaal. Zo prekend voor de vogels wordt Sint Franciscus ook vaak afgebeeld, onder andere op postzegels. De meeste verhalen gaan over zijn liefde voor de dieren en de natuur als geheel. Ook wist ik wel dat Dierendag op 4 oktober is ter herinnering aan zijn sterfdag. Maar het verhaal van de Sultan dat kende ik nog niet.

Het verhaal

Het verhaal speelde zich af tijdens de Vijfde Kruistocht (1217-1221). Kruistochten of kruisvaarten waren zware militaire expedities in de middel-eeuwen, georganiseerd en gefinancierd door de Katholieke kerk in samenwerking met wereldlijke Europese vorsten, met als opdracht zogenaamde heilige oorlogen te voeren, die volgens de leer van de kerk de uitvoering waren van de wil van God. Veel religieuze leiders waren tevens wereldlijk vorst en schuwden geen geweld om de heidenen te bekeren tot het enige echte geloof. Tijdens deze kruistocht had het christelijk leger zijn kampement opgezet bij de stad Damietta aan de Nijl. Franciscus was daar ook naartoe gereisd om het evangelie te preken en te trachten vrede en liefde te brengen zelfs aan de vijand.

Het was in 1219 dat de ontmoeting plaats vond met Sultan al-Kamil. Niet bekend, voor zover ik heb kunnen nagaan, is of er bekeringen zijn geweest door het gewaagde bezoek aan het vijandelijk kampement. De historici debatteren over de details, maar zijn het erover eens dat Franciscus inderdaad de Sultan heeft bezocht en dat er in de gesprekken over en weer sprake was van begrip. De ontmoeting is beschreven door broeder Thomas van Celano, de officiële biograaf van Franciscus, en in de kroniek van Bonaventura en in andere middeleeuwse geschriften. Sultan Al-Kamil bood een vredesvoorstel aan onder redelijke condities, maar de christelijke leiders wezen het af.

Franciscus vond dat het christendom zijn geloofwaardigheid verliest zodra geweld of dwang wordt toegepast om anderen, (de islam) tot het geloof te brengen. Met zijn bezoek aan de sultan toonde hij het ware 'wapen' van de christen: liefde, eenvoud en vrede.

Ik heb nog veel meer geleerd en verhalen gelezen over Sint Franciscus, maar in dit kader is het wel genoeg. Ter afsluiting zet ik John Lennon op met 'Imagine' die het ook nog even uitlegt.

-0-0-0-

95 JAAR 1930 - 2025 HERTOOGPOST

14 & 15 november 2025 SPORTCOMPLEX MAASPOORT 's-HERTOGENBOSCH

de 's-Hertogenbossche Filatelisten
Vereniging bestaat 95 jaar en viert dit
jubileum met een postzegelbeurs en
postzegeltentoonstelling in Categorie I

**Nationale beurs met tentoonstelling
postzegels - ansicht en prentbriefkaarten**

NIEUWE EMISSIES

10 juni

Kamperen in Nederland: een velletje met zes verschillende postzegels van € 1,21

14 juli

Postcrossing 20 jaar: een velletje met zes gelijke postzegels van € 2,00 (internationaal)

11 augustus

Beleef de natuur – Flora van Sint Eustatius: een velletje met tien verschillende postzegels van € 1,31

New Dutch Design – muziek maken: twee verschillende postzegels van € 1,31 in een velletje van zes

-O-O-O-

SPECIAAL VOOR NEDERLANDS-INDIË VERZAMELAARS

ANAK INDIË
IN NEDERLAND DOOR OMSTANDIGHEDEN

EEN FILM VAN HETTY NAAIJKENS-RETEL HELMRICH (KLANKEN VAN OORSPRONG)

Met: STELLAN VAN DER WOUDE VAN DER BEEK, YOUNG KIM, THE TUNG KHAI, HETTY VAN BONGEN, GERTJE HAAZEL, MARLETTA BERNARDA, LINDA WIGBOLDUS, BOBBI BONGERS, BOBBI BONGERS, CLAUDIA VANHOVE, LINDA WIGBOLDUS, YOUNG KIM, DAVID CALLEN, GILLIE WARDLAW, CARLA ROOS, HAZEL DE VRIES, KEAT CHUCKER, BARRY LANG, PHILIP FERRIS, GIBRELA HINDRICK, BOB BOSTER EN GIEL SAEY IN MALLIN VAN SOEST, WET BY' BATAKJONG, K.N.Z., DE REGLEMENT WIRAGADIP, WAGTON DE JONGE, STADY SHARPOFF VAN DENNENBACH EN JETI GANI, THE NIEN PALMBOOM, KIEPDE-VOER HINDRICK, PATRICIA DEJAE EN SULEEN DE WILDER, WILT SORU VAN DER PARKY

REGISSEUR: HETTY NAAIJKENS-RETEL HELMRICH. MONTAGE: SIOVAN VERHOEFF. MONTAGE: FRANK BOSSELHOFF. CANTINA: BARDI SUPRATITING. JAKOPER NAAIJKENS. GELUID: TUNG PONG CHIEWO. EXECUTIVE PRODUCERS: KOEN VAN BIEGEN. CONCEPT: RIMMO WILMANS. LEIDEND BEZOKER: WOO BILLETAL. ASSISTENTEBEZOEKER: LAURENT FLOTTERT. PRODUCTIE: JOHNS NAAIJKENS VOOR SCARABEELFILMS

VANAF 26 JUNI IN DE BIOSCOOP

Sinds 26 juli j.l. draait de documentaire 'Anak Indië' (kind van Indië) in de bioscopen. Aan de hand van fraai archiefmateriaal vertelt de film het verhaal van de komst van de Indische Nederlanders, vanuit het perspectief van de nieuwkomers zelf. Degenen die na de Tweede Wereldoorlog naar Nederland kwamen en zo naadloos probeerden te integreren, ondanks de karige ontvangst.

'Anak Indië' is een liefdevol portret, dat de veerkracht toont van de Indische Nederlanders, en hun grote invloed op alle aspecten van de Nederlandse maatschappij. In vogelvlucht gaat het: de band Shocking Blue. Den Haag, goenagoena, de Molukse kwestie, het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, Indische bescheidenheid, de eetcultuur. Badminton was hier nooit zo populair geworden zonder de komst van de Indische Nederlanders en de Nijmeegse Vierdaagse had dan überhaupt niet bestaan.

Afgezien van de film zelf is 'Anak Indië' voor filatelisten extra interessant, omdat het affiche een variatie laat zien op negen Nederlands-Indische postzegels, waarbij het centrale gedeelte is ingevuld met enkele scènes en met portretten van personen die een rol spelen in de film. Zo zien we Yvonne Keuls, Thé Tjong Khing, Wieteke van Dort en Adriaan van Dis. De laatste legt uit waar de ondertitel van de film op slaat: 'In Nederland Door Omstandigheden. De vader van Adriaan gebruikte regelmatig het grapje over Indische Nederlanders om de betekenis van het woord I.N.D.O. te verklaren.

H.v.W.

Met dank voor de opmerkzaamheid van Rob Hoogboom.

Geen Koningin Wilhelmina, maar Wieteke van Dort, Adriaan van Dis en Yvonne Keuls.

-o-o-o-

De NIEUWE WATERWEG, SCHEPPING van PIETER CALAND

Pieter Caland (deel 1)

door Henk van de Laak

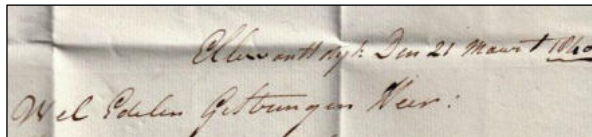

Afb. 1: NIEUWE WATERWEG/1866/1936/BRUG NOCH SLUIS ROTTERDAM. Machinestempel Rotterdam 26/11/1936.

In mijn bijdrage in Hertogpost ga ik deze keer niet alleen in op het betreffende waterstaatswerk zelf (deel 2). Dit eerste deel is gewijd aan de waterstaats-ingenieur Pieter Caland, die de grondlegger van de wereldhaven Rotterdam zou worden.

Pieter Caland werd geboren in Zierikzee op 23 juni 1826 als zoon van Abraham Caland (Westkapelle 1789 - Middelburg 1869) en Catharina W. van der Plas. (1792-1843), dochter van kapitein ter zee bij de VOC Johannes van der Plas en de uit Zuid-Afrika afkomstige Wilhelmina Zeeman.

Vader Abraham Caland begon zijn loopbaan op Schouwen-Duiveland. Van 1833 tot 1837 was hij lid van de gemeenteraad van Zierikzee. Hij klom op tot Hoofdingenieur bij de Waterstaat in Zeeland, met als standplaats Middelburg (1837). Hij verliet toen Zierikzee en werd lid van de Provinciale Staten van Zeeland (1842-1849). Op 65-jarige leeftijd, in 1854, trad Caland af als hoofdingenieur bij de waterstaat. Nagenoeg meteen daarna werd hij benoemd tot president van de Polder Walcheren. Hij zou dit blijven tot aan zijn overlijden op 11 april 1869. Tevens was hij vanaf 1856 gemeenteraadslid van Middelburg. Hij bracht ook talrijke publicaties uit.

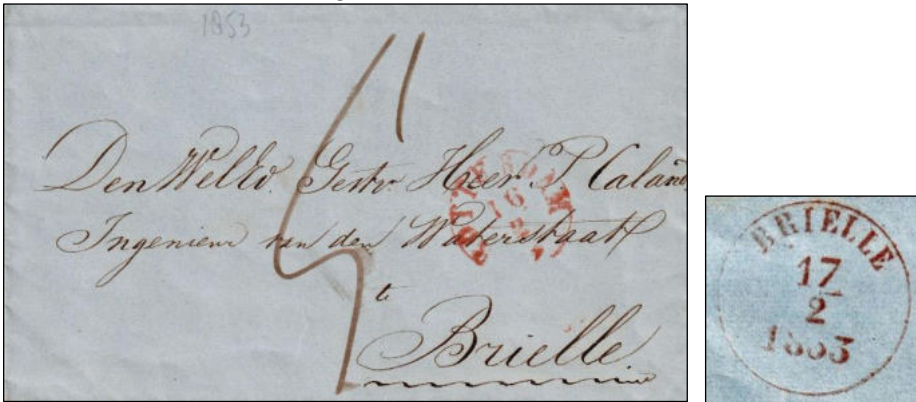
Afb. 2: Vouwbrief van Ellenwoudsdijk, 21 maart 1840 naar de heer A. Calland, hoofdingenieur bij de Rijkswaterstaat te Middelburg van G. van Asperen met het verzoek zijn zoon te plaatsen bij de werken van de Polder van Ellewoudsdijk..

Op de voorzijde het rood rond vertrekstempel Goes 22 MRT dat in gebruik was van 1838-1851. Voorts in rood het stempel FRANCO. Op de achterzijde het rood rond aankomststempel Middelburg zonder jaartal 22 MRT dat in gebruik was van 1836-1842.

Het is vreemd dat de achterzijde van dit franco-poststuk voorzien is van de geschreven aanduiding port 10 cent (voor een afstand van meer dan 30 km). Mogelijk was dit het bedrag dat de verzender moest betalen om de brief franco te versturen.

De jonge Pieter was dus afkomstig uit een 'goed nest' en dat zou blijken. Op 15-jarige leeftijd deed hij examen voor cadet aan de militaire academie te Breda. Hij eindigde als nummer vijf van zijn jaar. Omdat hij zich alleen voor de waterstaat had opgegeven en er slechts twee plaatsen bij dat vak waren, bleef voor hem niets over dan de infanterie, bij welk wapen hij dan ook in september 1841 cadet werd.

Door de invloed van koning Willem III, die bevriend was met zijn vader Abraham, en ook omdat hij een uitstekende leerling bleek, werd aan het eind van het eerste studiejaar bepaald dat Caland toch naar de opleiding waterstaat zou overgaan. Na een driejarige studie als waterstaatscadet verliet Caland als nummer één de Academie en werd met ingang van 1 oktober 1845 benoemd tot aspirant-ingenieur. Hij werd eerst in Overijssel geplaatst, al na twee maanden in Friesland, en op 1 augustus 1847 toegevoegd aan de ingenieur te Zierikzee. Vervolgens werd hij op 1 september 1848 geplaatst in Middelburg. Met ingang van 1 april 1849 werd hij benoemd tot ingenieur 2^e klasse en werd hem de betrekking van arrondissements-ingenieur te Purmerend opgedragen. Bij het arrondissement aldaar hoorden ook de eilanden Terschelling, Vlieland, Wieringen, Urk en Marken, waar hij met allerlei soorten oeververdediging en havenwerken te maken kreeg.

Afb. 3: Briefomslag aan ir. P. Calland van Rotterdam naar Brielle. Op de voorzijde vertrekstempel Rotterdam 16/2 en op de achterzijde het aankomststempel Brielle 17/2/1853. Geschreven port 5 cent door de ontvanger te voldoen, voor een afstand van minder dan 30 km.

In 1853 werd Pieter Caland overgeplaatst naar Brielle, waar hij leiding gaf aan het zuidwestelijk arrondissement van Zuid-Holland, waar met name de kustverdediging van Goeree een belangrijke zaak was. Zijn directe chef daar was ir. A. Greve, die een ontwerp had gemaakt voor een waterweg langs het

Voornse Kanaal en het Goereese Zeegat; dit hield in dat er twee zeer lange hoofden in het Goereese Zeegat in zee uitgebouwd moesten worden. De hoogste chef van Rijkswaterstaat, ir. Van der Kun, voelde niet zo veel voor deze uitbouw van hoofden, maar wilde Greve ook niet direct afvallen. Uiteindelijk nam de minister het besluit (KB van 26 juli 1856) aan Caland de opdracht te geven om een onderzoek in te stellen hoe in het buitenland dergelijke problemen waren opgelost (met name bij de Clyde, de Seine en de Rhône). Caland heeft hier diepgaand onderzoek naar gedaan en is gekomen met een ontwerp van havendammen bestaande uit zinkstukken met ballaststeen en daardoorheen palen. Die palen waren niet bedoeld om de zinkstukken vast te nagelen aan de bodem, wat door sommigen werd beweerd, maar waren bedoeld om te voorkomen dat bij golfslag de stenen weg zouden rollen.

Afb. 4: Pieter Caland.

Hierover heeft hij op 15 oktober 1856 verslag uitgebracht (*Verslag aan den Koning over de Openbare Werken 1855-1856*). Aanleiding was ook een verzoek van de gemeenteraad van Brielle om verdieping van de vaarweg naar hun haven (die was op dat moment nog maar 2 m).

Omdat de deskundigen het niet eens waren, stelde de minister een commissie in die de opdracht kreeg om de alternatieven te onderzoeken. P. Calland was daarvan lid en secretaris en bracht op 25 januari 1858 zijn eigen ontwerp ter tafel. Dit betrof het doorgraven van de duinen bij Hoek van Holland, waardoor een kortere verbinding van het Scheur met de zee tot stand zou komen dan via de Brielse Maas. Het Scheur zou worden afgedamd en er zouden twee hoofden aan de nieuwe mond van de doorgraving in zee worden gemaakt. Aldus zou

de rivier worden gedwongen de kortste weg naar zee te nemen, terwijl zij een diepe geul zou vormen, waardoor het slib snel zou worden afgevoerd.

De door Caland voorgestelde doorgraving van Hoek van Holland was reeds in 1731 door de cartograaf Nicolaus Cruquius voorgesteld om de afwatering van het gebied te verbeteren. Caland verbeterde de plannen van Cruquius, door er een afdamming van het Scheur vlak beneden (westwaarts van) de doorgraving te verbinden. Met strekdammen in zee zou een geheel nieuwe riviermond worden gevormd, die door de getijdewerking op diepte gehouden zou worden.

Het verslag van de commissie werd uitgebracht op 21 augustus 1858. Het was zeker aan de wils- en overredingskracht van Caland te danken, dat de leden, zij het aarzelend, zijn voorstellen overnamen. Hoewel de plannen erg omstreden waren, goot minister Thorbecke de voorstellen in een wetsvoorstel. Dit ontwerp werd de wet van 24 januari 1863 (Staatsblad No 4), *'in het belang van handel en scheepvaart (...) den waterweg van Rotterdam naar zee te verbeteren'*.

Aan Caland werd de leiding van de uitvoering van het enorme werk opgedragen en op 31 oktober 1866, nadat de onteigening enige jaren oponthoud had opgeleverd, werd de eerste spade in de grond gestoken door de Prins van Oranje. Op 9 maart 1872 voer de eerste stoomboot naar zee.

Over de aanleg zelf en de vervolgwerkzaamheden kom ik terug in deel 2.

Ansichtkaart (ca 1920) Directiegebouw Rijkswaterstaat te Hoek van Holland.

In 1867 vond een herschikking plaats van ingenieurs. Caland werd toen benoemd tot Hoofdingenieur-titulair. Hij zou qua anciënniteit de hoofdingenieur in Noord-Brabant moeten worden, maar men wilde hem bij de werken van de Waterweg betrokken houden. Om die reden werden de werken van de Waterweg onder de Algemene Dienst geplaatst, waardoor Caland direct onder de hoofdinspecteur (Frederik Willem Conrad) viel. Na het overlijden van Conrad in 1870 werd Caland hoofd van de Algemene Dienst en werd hij ook effectief hoofdingenieur.

Met ingang van 1 april 1873 werd hij benoemd als inspecteur, op dat moment de hoogste rang bij Rijkswaterstaat. Hierbij werden een aantal anderen, die qua anciënniteit eerder in aanmerking kwamen, gepasseerd.

Pieter Caland overleed te Wageningen op 12 juli 1902 en werd begraven op Oud Eik en Duinen (Den Haag).

Afb.5: Briefkaart met machinestempel '100 jaar Nieuwe Waterweg / 1862-1972'.

Bronnen:

Nieuw Nederlands biografisch woordenboek, deel 5.

Gedenboek Twee eeuwen Waterstaatswerken (1960, herdruk ...)

Twee eeuwen Rijkswaterstaat (A. Bosch en W. van der Ham), 1998

J.R. Hoogland, Ingenieur van den Waterstaat. Geschiedenis van de organisatie van de Rijkswaterstaat en zijn managers. [Den Haag, Rijkswaterstaat, Ministerie van Verkeer en Waterstaat], 2010.

www.laakland.nl

POSTSTUK VAN DE MAAND

Bladboorden met randinscriptie

Graz, 31 augustus 1935. Nachnahme Karte (rembours) met een bedrag van 5,95 Mark (d.w.z. door de postbode te innen van de ontvanger).

Bestemming Wechselburg.

De kaart is geweigerd en teruggestuurd.

Tarief als drukwerkkaart 3 pfennig, Remboursrecht tot 1.000 mark 20 pfennig.

Alle vier zegels zijn voorzien van een bladboord met randinscriptie; volledig 'Bedarf', dus een niet-filatelistisch gebruik.

D.v.d.L.

-o-o-o-

'ONGELDIGE' FRANKERINGEN (2)

door Adam van der Linden

GEBRUIKT NA EINDE GELDIGHEID

A POSTZEGELS

VERVOLG

Mainz, 25 april 1938. Brief met bestemming Genève, Zwitserland.

Tarief: brief tot 20 gram 25 pfennig. De postzegel van 15 pfennig had slechts een geldigheid tot 31-12-1935.

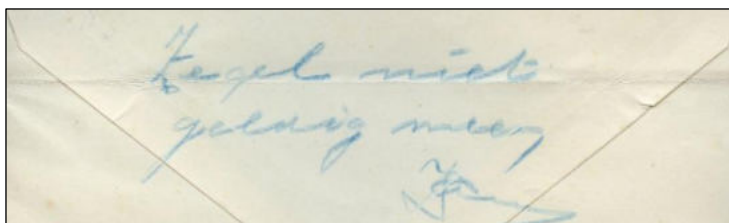
Bepoort in Zwitserland met 40 rappen, de tegenwaarde van 30 pfennig, het dubbele van het tekort.

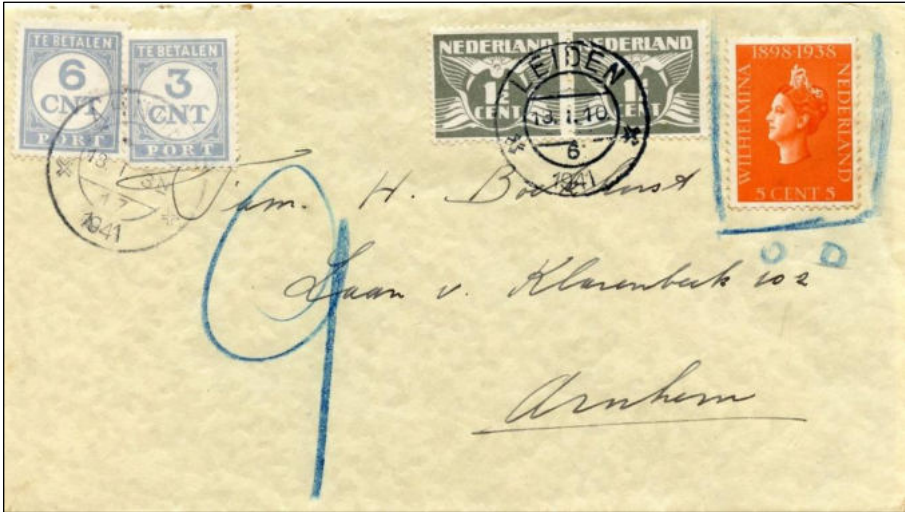
Leiden, 1 maart 1938. Brief met bestemming Leipzig, Duitsland.

Tarief: brief tot 20 gram 12½ cent. De Vredeszegel is uitgegeven in 1933, einde geldigheid: 31-12-1937.

Voorzien van een provisorisch strookje ging de envelop terug naar de afzender met (teneinde het port in eigen land te houden) het verzoek om bijbetaling van 12½ cent. Want de Posterijen hadden de keuze: of we sturen het poststuk terug en proberen daarmee het port in eigen land te houden (gunstig voor de PTT) of een aantekening aan te brengen waardoor het poststuk zou worden beport in het buitenland. In het laatste geval is men het port in het eigen land kwijt. Aan het verzoek om bij te frankeren is niet voldaan en de brief is niet opnieuw verstuurd.

Kopie van de achterzijde met de tekst 'Zegel niet geldig meer'.

Leiden, 13 januari 1941. Brief met bestemming Arnhem.

Tarief: 7½ cent voor een interlokale brief tot 20 gram. De 5 centszegel van de Jubileumserie 1938 was slechts geldig tot 31.12.1939. Aangezien de geldige frankering dus 3 cent bedraagt, is het tekort 4½ cent. Dit tekort werd verdubbeld tot 9 cent. Rondom de zegel is met blauw potlood aangegeven dat de postzegel ongeldig was, aangevuld met twee nullen. Tussen deze twee nullen is met potlood (erg vaag weergegeven) een 'Z' geschreven waardoor er de afkorting **O Z O** ontstond. Dit gebaar werd soms door 'oranjegezinde' postbodes gebezigd en het betekent: '**Oranje Zal Overwinnen**'.

Een vergroting van de zeer vage maar wel zekere 'Z'.

Rotterdam, 19 juni 1946. Brief met bestemming Amsterdam.

Tarief 7½ cent. Het einde van de geldigheid van de Zeeheldenserie was 31 mei 1946. Deze serie is uitgegeven door de Duitsers om de Nederlanders 'een beetje te paaien'. Voor een niet-toeslag-serie was de looptijd vrij kort. De eindtijd is gelijkgesteld aan andere oorlogsseries. Voor het ontstane tekort van 7½ cent is 15 cent verhoogd port geheven.

Beschrijving
Z.O.Z.

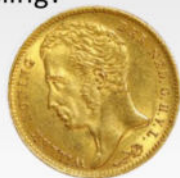
Rietdijk

A° 1919

Postzegel- en muntenveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat **Rietdijk** uw partner zijn!

Postzegelveilingen In **april** en **november**.

Muntenveilingen in **juni** en **december**.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon **070-364 79 57** (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

HERITAGE AUCTIONS EUROPE

Energieweg 7
3401 MD IJsselstein
Nederland
Telefoon: 030 6063944
Email: info@ha-europe.com
www.ha-europe.com

Hét veilinghuis voor al uw postzegels!

Uw collectie laten taxeren?

Heritage Auctions Europe is hét adres voor betrouwbare en realistische taxaties. Onze specialisten behoren tot de top in hun vakgebied en door jarenlange ervaring kunnen zij als geen ander de waarde van uw collectie bepalen.

Iedere **woensdag** taxeren wij gratis uw munten, bankbiljetten, penningen, onderscheidingen, postzegels en oude ansichtkaarten.

Iedere **donderdag** taxeren wij gratis uw overige waardevolle objecten. U bent op beide dagen zonder afspraak welkom van 10.00 tot 16.00.

Op de overige werkdagen kunt u ook bij ons terecht voor een gratis taxatie op afspraak. Neem in dit geval contact met ons op om een afspraak te maken.

Uw collectie laten veilen?

Als 's werelds grootste veilinghuis op het gebied van filatelie, numismatiek en andere verzamelobjecten zijn wij doorlopend op zoek naar inzendingen voor onze veilingen in Nederland, de Verenigde Staten en Hong Kong. Onze bidders/Leden (ruim 1,4 miljoen!) zorgen gegarandeerd en aantoonbaar voor de hoogste opbrengst.

Voor meer informatie of een afspraak voor een vrijblijvende taxatie kunt u contact met ons opnemen per telefoon of email.

Bieden op een veiling?

Een overzicht van de veilingen in IJsselstein vindt u op www.ha-europe.com. Na registratie kunt u online vooraf bieden en deelnemen aan de live-veilingen. De kavels staan ongeveer drie weken voorafgaand aan de veiling online. De week voor de veiling kunt u gebruik maken van onze kijkdagen in IJsselstein. Kijk ook op www.ha.com voor veilingen in de Verenigde Staten en Hong Kong.

